

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K. za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K., za Ameriko 14.— K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Najnovejše in najvažnejše izkušnje glede zatiranja peronospore ali paleža.

II.

Pripravljanje škroplilne zmesi.

Za prvo škropljenje jemljemo navadno nekoliko šibkejšo škroplilno zmes kot za poznejša škropljenja.

Za prvo škropljenje zadostuje enodstotna, za drugo in tretje pa en in pol odstotna galicična apnena zmes.

Le v hudo mokrotnih letih rabimo kvečjemu dvaodstotne zmesi. Da napravimo sto litrov škroplilne zmesi, vzamemo torej v prvem slučaju en kilogram (1%), v drugem en in pol (1½%), v tretjem pa 2 kg (2%) modre galice.

Ker bi samo galico dež prehitro izpral in ker bi galica trto opalila, moramo dodati apna. Apna pa ne smemo dodati več, nego je nujno treba. Preobila množina apna, manjša učinkovitost galice in trto prehudo obsenčuje, kar jej škoduje.

Na težo vzamemo neugašenega apna ravno toliko, ugašenega pa dvainpolkrat toliko kot galice, torej na vsak kilogram galice 1 kg neugašenega ali pa 2½ kg ugašenega, mastnega apna.

Pravilno se pripravlja škroplilna zmes tako-le: Galica se raztopi v polovici (v 50 litrih) vode. Apno se razmeša najprvo v kakih 20 l vode na redek apnen belež, ki se ga precedi v večjo leseno posodo. Tam se doda še ostalih 30 litrov vode, kar znaša skupaj 50 litrov. Na to se vlije raztopina galice (50 l) med vednim mešanjem v apnen belež (50 l) in se vse dobro premeša. Z belim, fenoltaleinovim preskusnim papirjem preskusi, ali smo vzeli dovolj apna. Če v zmes pomočeno fenoltaleinov papir pordeči, je apna zadosti, drugače ga je treba še nekaj dodati.

Pri nas delamo navadno ravno narobe. Vlivamo namreč apnen belež v galico, ali pa celo, kar je še posebno slabo, mešamo kar cele kepe apna v raztopljeni galici.

Tako pripravljena škroplilna zmes je veliko slabša, ker se nje usedlina prehitro poleže in na listu slabo drži. Pravilno pripravljena zmes pa ostane rahla in sluznata, dlje se drži in bolj učinkuje.

Pripravljen škroplilno zmes moramo tekom istega dne porabiti, kajti že drugi dan je skorajda nerabna. Če pa raztopimo v sveže pripravljeno škroplilno zmes na vsakih sto litrov zmesi za apnom še 100 g (deset dek) sladkorja ali pa po en liter mleka, ostane zmes vsaj še 10 do 14 dni porabna.

Samo galicična raztopina, brez apna, se drži poljubno dolgo. Zato je ne mešajmo nikoli poprej z apnom, dokler ni mogoče škropiti. Če bi nam pa med tem nastalo slabo vreme onemogočilo škropljenje, imamo v zgoraj navedenem sredstvu pripomoček, s kojim galico lahko ohranimo do prihodnjega škropljenja.

Način škropljenja.

Škropiti je treba ob suhem, tihem vremenu, a ne v najhujši vročini. Le v najhujši stiski se lahko tudi škropi v mokrem vremenu, treba pa je škropljenje, takoj ko nastane lepo vreme, ponoviti.

Predno pride prvi dež, se mora galica na trti posušiti, sicer škropljenje ne velja.

Gledati moramo na to, da so dobro in na fino poškropljene zlasti spodnje strani listov, kajti le odtod se naleze list bolezni. Zato rabimo razpršilnike, ki na fino pršijo in so pritrjeni na navzgor vpognjenih ceveh, ki omogočujejo, da se listi poškrope od spodaj.

Grozdje je škropiti vedno tako, da je dobro z galico obrito, od lista pa ne sme nikoli kapljati.

Predno trte škropimo, jih moramo povezati. Če jih škropimo takoj po vežnji, bomo tem lažje poškropili spodnje strani listov in grozdje.

Povezan, oplet in zračen vinograd trpi dosti manj od peronospore kot hudo obraščen. Zato ne sadimo trt pregosto in jih pravočasno povežimo, skrajšajmo, okopajmo in oplejmo.

Drugi pripomočki in nadomestila.

Ob pomanjkanju galice se priporoča nadomestiti eno tretjino do ene polovice galice z galunom ali žveplovokislo glino. Galun in glina delata škroplilno zmes bolj neraztopno. Zaradi tega drži galica bolj na trti in jo dež ne more tako hitro oprati, tako, da jo vzamemo lahko manj kot sicer, ne da bi se zmanjšal njen učinek.

Galun ali žveplovokislo glino raz-

topimo ob enem z galico, apna dodenemo toliko, da bel preskusni papir pordeči.

Radi sočasnega zatiranja plesnobe ali oidija rabimo kot pridatek k eni ali drugi škroplilni zmesi tudi še salojidin ali natrijev thiosulfat. Pri prvem škropljenju ga raztopimo v že pripravljeno škroplilno zmes (torej šele za apnom) po ½ kg, pri ostalih škropljenjih pa po 1 kg na sto litrov škroplilne zmesi. S to tekočino je zlasti grozdje temeljito poškropiti, kar ga obvaruje pred peronosporo in pred oidijem.

B. Skalicky.

Za osvoboditev Koroške.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 28. maja ob 22. uri poluradno: V začetku tega meseca so Nemci iz Koroške brez vsakega povoda napadli in pognali naše maloštevilne posadke iz Slovenske Koroške ter prekoračili na ta način demarkacijsko črto. Vsi naši poizkusi, da bi jih mirnim potom pripravili do tega, da zapuste našo očetnjo, so ostali brezuspešni. Za časa pogajanj in tudi potem so Nemci obdelovali vsak dan naše predstraže z artiljerijskim in strojniškim ognjem in jih izzivali. Tega stanja nismo mogli dalje trpeti, zlasti ne surovega postopanja z našimi brati v zavzeti Slovenski Koroški. Iz teh razlogov smo bili primorani, osvoboditi naše brate z oboroženo silo in pregnati mrzkega sovražnika z naše svete zemlje. Našim hrabrim vojakom je bilo zaukazano danes zarano, da napadejo sovražnika. Ta napad se razvija uspešno v vseh smereh in na mnogih mestih se Nemci v neredu umikajo, mečejo proč orožje in prepuščajo našim topove in ujetnike.

Ljubljanski dopisni urad poroča dne 29. maja ob 18. uri iz uradnega vira: Danes dopoldne je general Smiljanič posetil Sinčoves. Prebivalstvo je navdušeno pozdravilo generala in mu izreklo zahvalo za osvoboditev od nemško-koroškega terorja.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 29. maja ob 21. uri 30 minut poluradno: Naše hlabre čete so s prirojenim jim navdušenjem zlomile vsak neprijateljski odpor in so dosegle Dravo. S tem so rešile naš težko mučeni narod na Koroškem od nasilja in trpinčenja pobesnelih Nemcev in so zopet prinesle svobodo Spodnjemu Dra-

vogradu, Guštanju, Pliberku, Černi, Železni Kaplji, Sinči vesi, Galiciji itd.

Še enkrat se je skupno prelivala kri Srbov, Hrvatov in Slovencev za celokupno ujedinjeno domovino.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 31. maja t. l. ob 22. uri poluradno: Naša ofenziva se uspešno nadaljuje. Tekom 30. maja so naše hlabre čete zavzele Borovlje in Suhi vrh (ob severnem izhodu podroškega predora). Labud je v naši posesti.

Nemci ob svojem umiku rušijo in plenijo. Vse hiše v Spodnjem Dravogradu so opljene. Železniške naprave so uničene.

Naše junaške čete so uplenile do sedaj okoli 20 topov raznega kalibra, veliko število strojníc (samo ena kolona je uplenila 42 strojníc), mnogo pušk, municije in tovornih avtomobilov. Ujeli smo večje število sovražnikov. Naše izgube so razmeroma male.

Čete, ki so osvobodile slovenski Koročan, prebivalstvo navdušeno sprejema. Povsod čujejo naši vojaki o grozodejstvih, ki jih je uprizarjalo podivjano nemško vojaštvo v Borovljah in Labudu, v katerih krajih se je s prihodom naših čet povrnil mir in red.

Najnujnejša dela, podbiranje, žveplanje, škropljenje v vinogradih.

Izvenredna letina je letos. Rašča je zaostala pri trtah, z gotovostjo bi rekel, skoraj za tri tedne vsled slabega vremena. Kot prvo delo bi bilo tedaj podbiranje (mandanje), ker se opaža pri trtah, da precej poganjajo iz starega lesa, in to pomeni, da se trte s tem še bolj šibijo. Pravi čas je tukaj tudi že zaradi tega, ker se zarod že dobro pozna. Pri obiranju moramo paziti, da pustimo le tri ali štiri poganjke in seveda vse, kar ima zarod; drugi poganjki, ki so večinoma vodeni in ki rastejo na škodo trtja, je pa brez izjeme odstraniti. Sicer smo prejšnje leto navadno kot prvo pomladansko delo žveplali, a letos pa je večinoma vinogradnikom pravočasno manjkalo žveplo, drugič pa je tudi krivo slabo vreme, ki tega dela do sedaj ni dopuščalo.

Zatorej, vinogradniki, podbirajte prvo trtje! Novomeška podružnica je nabavila

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Leta 1873. dne 3. septembra je bil postavljen za lektorja (učitelja) grščine, latinščine in slovenščine, leta 1880. tudi hrvaščine v samostanski 7. in 8. šoli v Gorici na Kostanjevici. „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“ je urejeval od začetka do izbruha italijansko-avstrijske vojske. V prvih letnikih je podpisan p. Evstahij Ozimek, ni pa lista urejeval. Kot urednik je vedno pazil, da je bilo vse resnično, stalne vrednosti in jednak pravopis. Rokopise vsakega pisavca je popravljaj, kjer je bilo treba glede tvarine in jezika, kar so mu mnogi zamerili. V šoli vesten, strog v nalogah. Vzgojil je dobre govornike, dasiravno sam ni pridigal. Pridno je spovedoval in da ni bil moten, ni bil nikdar samostanski predstojnik. Tical je še vedno v knjigah; pol ure pred kosilom se je hodil sprehajati po vrtu, pozneje je pa gojil cvetlice za cerkev in nekatere nove je sam vzgojil. S tem se

(23)

je bavil, da se je raztresel in duševno odpočil. Kadar je v časopisih naletel na kak stavek ali na nov pa slabo izkovan izraz, je bil nevoljen. Obiskovali so ga učenjaki; v svojih prijateljskih pismih so z njim občevali. V redu je bil najučenejši jezikoslovec. Imenovan bi bil tudi vseučiliščnim profesorjem, a redovna obleka je bila vladi zoprna. Živel je prav vzgledno, nihče mu ni mogel očitati kake slabosti. Tožili so ga vendar v Rimu, da piše v „Cvetju“ za staroslovensko sv. mašo. S tem so dosegli, da ga niso izvolili generalnim prokuratorjem vsega reda, ki je za vrhovnim predstojnikom prva služba in izpolnjuje pri sv. stolici za ves red potrebne reči. Na nekem javnem shodu ga je nekdo imenoval pijanca, da molčim o časopisih, ki so pisali zoper njega reči, ki so bile očitna laž. Odgovarjal je na platnicah „Cvetja“ in dokazoval svoje trditve; o napakah pa, katere so mu nasprotniki javno pripisovali, je molčal do svoje smrti. Ni hodil na počitnice; parkrat je obiskal svojega brata v Ribnici. Obiskal ni nobene družine, še duhovnikov ne. V govorjenju je bil prijazen, govoril je pa jako malo. V 10 letih ga nisem slišal, da bi katerega opravljal. Pisal je pa ostro; dobro je pohvalil, slabo pa grajal; ni se oziral na osebo, temveč na stvarno knjige ali spisa. Noben list ni hotel sprejeti njegovih

spisov; pisati je začel na platnice „Cvetja“ svoje jezikoslovne reči, posebno glede na slovenščino. Te platnice „Cvetja“ so romale po širokem svetu; naposled se je osrčila Leonova družba in začela izdajati njegove jezikoslovne spise, katere je sam pripravljaj za tisek do svoje smrti. V redu je opravljal službo provincijalnega svetnika (definitorja in kustosa), v goriškem samostanu je bil nekaj časa vikar. 40 let je vzorno učil frančiškanske klerike; bil je dolgoletni ravnatelj samostanske višje gimnazije v Gorici. Bil je konzistorijalni svetnik goriške nadškofije, zlatomašnik, starosta slovenske provincije, učal je starost 74 let in 8 mescev. Njegov „klavren“ pogreb dokazuje, kako jako so bili proti njemu. Beri „Ljubljanski Zvon“ o rajnem p. Stanislavu Škrabcu!

Sredi mesca oktobra je začela Avstrija razpadati.

18. oktobra je cesar Karol I. odgovoril na Wilsonov dopis, da pripozna svobodo Jugoslovanom in si uredi svojo državo. Pripravljala se je narodna vlada, kateri je zadnji deželni predsednik grof Attems izročil vso upravo, vojaški poveljnik je pa vojsko na razpolago dal.

Narodno vlado je potrdilo vrhovno narodno veče v Zagrebu dne 31. oktobra.

Dne 1. novembra smo ustanovitev Jugoslovije cerkveno praznovali.

23. in 24. novembra so se zbrali vsi člani narodnega veča Slovenci, Hrvati in Srbi v Zagrebu in sklenili, da naj se Jugoslavija združi s Srbijo in Črnogoro v eno enotno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov.

S. H. S. Ujedinjevanje se je izvršilo dne 1. decembra. Vsi smo ujedinjeni pod začasno vlado; regent Aleksander, državno veče in ministrstvo. 1. december je zgodovinski dan za vso Jugoslavijo.

Delovanje novomeških frančiškanov do leta 1919.

V katoliško cerkev so sprejeli:

P. Bernardin Schurg, nedeljski pridigar, je sprejel v katoliško cerkev (8. februarja 1761) pruskega vojaka Henrika Förber, 31 let starega.

Isti je sprejel 23. julija Ano Katarino Enderschin iz Prusije, 14 let staro.

P. Jordan Zierer, učitelj gimnazije, je sprejel (12. julija) v katoliško cerkev 31 let starega protestanta Frica Pavle iz Prusije, ko se je odpovedal protestantovski veri.

Dne 15. septembra l. 1761. sta se odpovedala svoji krivi veri protestant Kristijan Hund, 61 let star, iz Turingije in Janez Kerner, 61 let star, iz Virtemberga vojak; oba je sprejel v rimsko cerkev p. Jordan Zierer

od Slovenske kmetijske družbe 5000 kg žvepla za žveplanje trt po 6-50 K za kg; ta količina je namenjena za vso Dolenjsko in se naj z naročilom vsak požuri, ako tega še ni storil. Kot navodilo pri naročitvi naj služi sledeči vzgled: za 1 ha vinograda rabimo 50 do 100 kg žvepla, za 1 stari oral (joh = 5700 m²) za enkratno žveplanje 11 do 12 kg. Ako žveplamo torej dva- do trikrat, ga naročimo 36 do 40 kg, rajše par kg več, ker ga rabimo tudi v druge svrhe (kleti itd.) Povedano naj bo še enkrat staro in naravno vinogradniško pravilo, da brez žvepla vinogradništvo sploh ne more eksistirati. Vsakemu vinogradniku so znane pri nas najbolj razširjene in najnevarnejše bolezni: oidium in peronospora (po domače plesnoba in palež). Piše in kriči in podučuje se o njih že par desetletij. Nebroj pokončevalnih sredstev se je rabilo in priporočalo proti njim, tako da človeku-vinogradniku, zlasti če je prišel še-le od vojakov, se kar blešči pred očmi, ko sliši lepo zvoneča, navadno latinska znanstvena imena sredstev, ki so se rabila med vojno, oziroma priporočila. Pričakovalo se je novosti kakor drugod, a te novosti so bile kakor n. pr. mesto usnjenih podplatov lesene coklje, na mesto sladkorja melasa, v našem slučaju pa na mesto galice peroxid. Vse je bilo le namodestek; sicer smo bili pa vsled hudih razmer in pomanjkanja k temu primorani, a sedaj, hvala Bogu, nam ni treba več.

Pojdimo zopet k staremu, kar je sicer že skoraj vsakemu dobremu vinogradniku znano, in sicer k žveplanju. Takoj ko dobite žveplo, se mora žveplati ob lepem, solnčnem vremenu, najboljši čas je okoli 9. ure zjutraj do 16. (4.) ure popoldne. Med tem časom je najbolj vroče; da se žveplo hitro razkroji in učinkuje, je potrebno 25° toplote. Napravi se namreč žveplena sokislina (žvepleni dvokis), ki potem zamori oidijeve glivice, ozir. njegov zarod in ohrani predvsem grozdje, da jagode ne razpokajo in ne postanejo trde. Drugo žveplanje je treba ponoviti takoj po cvetu, ko so jagode debele kot grašica; a v tretje pa le po potrebi, če in kjer se plesen pokaže. Sicer bomo pa o tretjem žveplanju natančneje govorili, ko pride čas za to.

Po žveplanju je glavno delo škropljenje z modro galico proti peronospori. Pri napravi modre galice je treba pred vsem paziti, da ne ostane kislina, zatorej določite dovolj apna, navadno dvakrat več kot modre galice, da preprečite in se prepričate še z reagenčnim papirjem (rudeči lakmusov papir mora postati moder, bel fenoltaleinov papir pa porudečeti), potem se ni treba nič bati; škropiti je treba tako, kakor bi padala drobna rosa na listje, torej iz škropilnic mora nekako pršeti.

Fr. Kafol.

Vsem našim cenjenim naročnikom vesele Binkošne praznike!

Spominsčice na prijateljev grob.

Bridka, neizprosna smrt je posegla z mrzlo svojo koso zopet v učiteljske vrste. Dne 30. maja ob 5. uri zjutraj je naglo umrl nadučitelj Matej Jenko na Mirni, star komaj 41 let.

Ko je leta 1897 v Ljubljani maturiral, je bila njegova prva služba na Dolah pri Litiji, kjer je deloval vneto in vstrajno skoro 6 let. Od tu pa je prišel kot nadučitelj na Mirno, kjer je služboval nad 16 let in kjer je tudi zasnival večni sanj.

Pokojni Matej Jenko je bil vzor učitelja. Priden kot čebelica, delal je trdo od ranega jutra do pozno v noč. Bil je vesten in natančen do skrajnosti. Zato pa tudi diči njegovo delovanje pet pohvalnih dekretov. Živel je le svojemu svetemu poklicu in svoji družini, ki jo je ljubil nad vse. Sam mi je večkrat povdarjal: „Srečen sem. Imam ljubo ženko, ki mi jasni temne dneve mojega življenja, in pridne otroke, ki so mi v največje veselje in tolažbo. Ali naj si želim še več?“ Kako je bil pokojni Matej navezan na svoje drage! Zanje mu ni bilo nobeno delo pretežko, nobena pot predolga; zanje mu tudi ni bilo žal prečutih noči. Bil je vzoren soprog in dober ter skrben oče. Še v dijaških letih sva se izpoznala, ko sva skupaj stanovala. Vsi smo ga ljubili mirnega in tihega, pa tako dobrostrčnega Mateja.

Ljubi Matej! Ko sem prišel pred štirimi leti v okraj, zahrepenelo mi je srce po Tebi. Prvo priliko sem porabil in Te obiskal. Kako srečnega sem se počutil v Tvoji šoli in med Tvojimi dragimi! Obhvalila sva staro prijateljstvo in obujala spomine srečnih dijaških let na ljubljanskem učiteljskem. Kako sem bil vesel, ko sem Te našel po tolikih letih zadovoljnega in srečnega! S kakim navdušenjem si govoril o lepem učiteljskem poklicu in kolika ljubezen Ti je odsevala iz oči, ko si govoril o svojih učencih! Matej, nisi bil le učitelj — bil si več — bil si tudi moder izgojitelj!

In v kaki lepi slogi si živel s svojimi občani! Vse si ljubil, vsem si pomagal v potrebi; bil si jim prijatelj in svetovalec. Zato so Te vsi spoštovali in srčno ljubili. Bili so Tvoji in Ti si bil njihov. Matej, kakor malokdo si poznal Ti ljudsko dušo, zato Ti je ni bilo težko pridobiti. Tvoje veliko, plemenito srce je oklepalo dobro Mirnsko ljudstvo. Temu ljudstvu si ostal zvest — do smrti in ono Tebi do prezanega groba.

Prijatelj! Ko smo izročali danes Tvoje truplo materi zemlji, polnila mi je srce bridka bol. Matej! kako Te bo pogrešala Tvoja družina, ki si ji bil tako dober in skrben soprog in oče; kako otožna in zapuščena se mi je zdelala šolska mladina, ki je stala ob Tvoji gomili kakor čreda brez pastirja; kako Te bodo pogrešali občani in kako Te pogrešam jaz! — Le eno nas tolaži vse, Matej! Tvoja blaga

duša je splavala tja gori nad zvezde v naročje Stvarnika, ki si mu bil zvesto udan celo življenje, da si v Njegovem obljemu odpočiješ po težkem trudapolnem delu in da prejmeš plačilo za svoje vneto delo.

Matej, prijatelj dragi! Počivaj mirno, počivaj sladko v Gospodu!

Jenkov pogreb je bil veličasten. Vdili so ga trije duhovniki, spremljala ga je na zadnjem potu vsa šolska mladina, mnogo sorodnikov, nad 30 učitelje in učiteljev ter cela občina Mirnska. Ob rakvi je korakala vrta požarna bramba, domače pevsko društvo, pomnoženo z učitelji-pevci pa mu je zapelo tri nagrobnice v slovo. Ob grobu mu je govoril Mirnski rojak, pesnik Neubauer prekrasen govor.

To je bil pogreb, kakršnega je deležen le pravi ljudski učitelj — ljudski apostol. Janko.

Društveni vestnik.

Mesečni shod Obrtnega društva za Novo mesto in okolico se vrši na binkošno nedeljo, dne 8. junija 1919 ob 1/2 14. uri (1/2 2) v društvenem prostoru v Narodnem domu, pritličje, levo. Z ozirom na prevažne točke dnevnega reda, kjer se bo tudi pojasnil sklep odborove seje z dne 22. junija 1919 glede podelitve dveh podpor onemoglim obrtnikom, se vabijo vsi člani in članice društva in pomočniškega odseka, da se tega shoda sigurno polnoštevilno udeležijo. Ob enem se vabijo vsi člani in članice na družabni večer, kateri bo v nedeljo, dne 8. junija zvečer ob 1/2 20. uri (1/2 8.) v gostilni g. Fr. Jakšeta. Udeležujte se polnoštevilno tudi teh družabnih večerov, kjer je vsakomur dana ugodna prilika, da se po domače izrazi o stanovskih zadevah in potrebah. V organizaciji je moč in le močna, zdrava organizacija se bo upoštevala. Odbor.

Pomočniški odsek. Pri odborovi seji „Pomočniškega odseka obrtnega društva za Novo mesto in okolico“ dne 31. maja t. l. ob 20. uri so bili izvoljeni v odbor sledeči gg.: Predsednik: Alojz Mirtič. Namestnik: Fran Golob. Tajnik: Stanko Knafelc. Blagajnik: Karol Mahorčič. Odborniki: Gregor Blažon, Oton Bernard, Jožef Čučnik. Namestniki: Franc Reitz, Albert Jarc, Jožef Paučič. Pregledovalca računov: Franc Florjančič, M. Malovič. Odsek šteje do sedaj 32 članov. Nadalje se je sklenilo, da se prično v torek dne 3. junija t. l. pevske vaje ob 20. uri v Društveni dvorani. — Odbor.

Izlet v Št. Peter na korist onemoglim obrtnikom priredi „Obrtno društvo za Novo mesto in okolico“ s pomočniškim odsekom v nedeljo dne 22. junija popoldne, kjer bode veselica. Natančnejši spored objavimo v prihodnji številki „Dol. Novic“. Kedor se želi udeležiti tega izleta in veselice, se prosi, da to če mogoče preje naznani društvenemu odboru, kateri bode

preskrbel zadostno število vozov. Vožnja na lestvenem vozu bode 2 K za osebo, s prigrasom za tja in nazaj le 3 K. Nadaljna pojasnila se dobe pri društvenih odbor-nikih. — Odbor.

Vabilo na ustanovni občni zbor Gremija trgovcev za politični okraj Novo mesto. — V nedeljo 15. junija se vrši ob 13. uri (1. uri popoldne) v Mestni dvorani v Novem mestu ustanovni občni zbor „Gremija trgovcev“ za novomeški okraj s sedežem v Novem mestu. Tega zborovanja naj bi se udeležili kar v največjem številu vsi trgovci in trgovke iz Novega mesta in celega novomeškega okraja. — Prav vljudno Vas vabimo na ta važen shod. Pridite gotovo in pripeljite seboj še druge Vam znane trgovce in trgovke, katerim se iz kakršnegakoli vzroka niso mogla dostaviti vabila. Da se ustanovnega občnega zbora zares udeležite, zahteva nujnost potrebe našega stanovskega združenja v močno trgovsko organizacijo. Vsi stanovci se združujejo v skupno delovanje. In ravno trgovci, kot pripadniki enemu najiminitnejših stanov, ne sme zaostati za drugimi. Vzduženju in prijateljstvu je moč. Delajmo vsi skupno za svoje stanovske koristi brez razlike političnega in strankinega mišljenja in prepričanja posameznika! Bodimo složni in edini in najlepši uspeh nam je zagotovljen!

Spored zborovanja:

- 1.) Pozdrav in poročilo načelnika pripravljalnega odbora.
- 2.) Predavanje o trgovskih organizacijah in gremijih. (Govorniki iz Ljubljane.)
- 3.) Prečitanje pravil.
- 4.) Izvolitev predsednika, odbornikov in namestnikov.
- 5.) Pobiranje pristopnine.
- 6.) Raznosterosti.

Če se ustanovnega občnega zbora ne udeleži zadosti članov, se vrši 1 uro pozneje nov občni zbor, ki bo pa sklepal veljavno pri vsakem številu navzočih članov.

Še enkrat, če hočete sebi in svojemu stanu dobro, pridite vsi na zborovanje.

Novo mesto, meseca junija 1919.

Pripravljalni odbor

za ustanovitev »Gremija trgovcev«
za politični okraj Novo mesto.

Dopisi.

Iz Rake. V slovo. Pred kratkim sta zapustila Rako dva ondotna delavca v vinogradu Gospodovem, župnik g. Jožef Borštnar in kaplan g. Tomaž Varl. Podala sta se v naproseni stalni pokoj. Prvi nosi breme 42, drugi celo 49 službenih let. Na Raki je župnikoval g. Borštnar 14, g. Varl kaplanoval celih 35 let. Slednji je oskrboval na istem mestu po dveh umrlih žup-

Dne 30. septembra 1761 je p. Bernardin Schurg sprejel v katoliško cerkev gospodično Ano Rozino pl. Lempach, 27 let staro, rojeno v Draždanah.

Dne 13. decembra 1761. je p. Jordan Zierer sprejel v katoliško cerkev vojaka Kristijana Schulz in Andreja Dering, oba Prusa in po 31 let stara.

Isti p. Jordan Zierer je 25. februarja 1762 sprejel v katoliško cerkev protestanta Filipa Hero iz Stetina, starega 25 let.

Dne 14. marca 1765. je sprejel v našo vero Nikolaja Brodaniča, Hrvata, pater Rok Bizjak.

Dne 14. aprila se je pri istem p. Roku odpovedal svojji krivi veri vojak Jakob Kirchenmayr.

Dne 1. januarja 1774 je prestopil v katoliško cerkev vojak Lenard Wachter, star 27 let. V katoliški veri ga je učil p. Fakund Sipniz.

1. januarja 1780 je sprejel v katoliško cerkev p. Bernard Garzarolli vojaka Janeza Dieterlen, starega 24 let.

Istega leta dne 8. septembra se je odpovedal protestantski veri v rokah p. Donata Samlen vojak Martin Majerhoffer iz Virtemberg, star 23 let.

Leta 1781 dne 4. februarja je prestopil v katoliško cerkev Jakob Erhard, vojak iz

Virtemberg. V katoliški veri ga je poučeval p. Bernard Garzarolli.

Dne 16. aprila 1809 je sprejel v katoliško cerkev pater Hugolin Leiler kalvinko Marijo Martins, ženo vojaka Alberta Dombach. To navajam tukaj, ker so na koncu 18. stoletja v kroniki izpuščeni, zapisane pa sem našel v rokopisu „Manuale, Patris Guardiani“, 1752.

V osemnajstem in devetnajstem stoletju so delali frančiškani še dalje v cerkvi. Imeli so vsako nedeljo in praznik po eden govor, v postu postne pridige, na prošnjo državne gosposke je bila v postu vsak torek nemška pridiga za Nemce vojake. Tretji red in škapulirska bratovščina sta imeli tudi svoje pridige. Zunanje procesije 3. reda, škapulirske bratovščine in križevske so izostale. Ohranili so vse to, a zapisnike so prej ko ne pokončali, ker jih ni več najti. Pridno so spovedovali doma in v bližnjih župnijah. V samostanski cerkvi je bilo l. 1902 obhajanih 26 tisoč, ko še ni bilo dovoljeno pogosto vsakdanje obhajilo in obhajilo otrok. Leta 1919 je bilo izdanih 3500 listkov velikonočne spovedi, dasi sta bila skoraj vsako nedeljo po dva spovednika duhovnikom v pomoč. In to je naporno delo. V soboto popoldne se svetni učitelj oddahne, samostanski pa se pripravlja za pridigo in duhovno pomoč.

Nedelja je zanj dan truda, ne okrepčanja, zlasti v adventu in v postu. Misli, kako se bo pripravil za šolo. V dvajsetem stoletju se toliko zahteva od učitelja, da se trud devetnajstega stoletja nikakor ne more primerjati s sedanjim, ko so otroci ne boljši, temveč veliko slabši. Do visoke stopinje izobrazbe so nas učitelji privedli s svojim velikim trudom in slabo plačo, ali neotesnost, neolikanost še vedno pri nas cvete vključ vsem šolam, društvom in pridigam.

Proti koncu devetnajstega stoletja so začeli sprejemati tudi ljudske misijone po Slovenskem. Med drugimi je rad na misijone hodil šaljivi p. Efreim Turk. Na misijonih na Dolenjskem so radi hodili pomagat spovedovati, kjer so duhovni pastirji želeli. V misijone so tudi šli kakor p. Oto Skola v Severno Ameriko med Indijance, p. Leon Osredkar tudi v Severno Ameriko. P. Benigen Snoj v Egipt, p. Peter Baptista Turk na Kitajsko. V misijonih so bili tudi nemašniki: iz tega samostana br. Bruno Strukelj v Sveti Deželi, br. Urban Žele na Kitajskem, opustim druge, ki niso bili iz tega samostana. V Severni Ameriki opravljajo dušno pastirstvo pod vodstvom p. Benigna Snoja: p. Kazimir Zakrajšek, p. Anzelm Murn; bratje lajki pa: Agnel Pavšič, Egidij Kovačič, Bonifac Dimnik in Viktorin Perc.

Glavni namen novomeških frančiškanov pa je: šole. V gimnaziji, pravo ime: c. kr. frančiškanska gimnazija, so poučevali od l. 1746 do 20. septembra 1870. Takrat je prenehala frančiškanska gimnazija. Za profesorje frančiškanske gimnazije v Karlovcu in Pazinu ter za 7. in 8. razred domače gimnazije v Gorici (na Kostonjčevici), ki je imela pravico javnosti zrelostne izpite delati. Poleg gimnazije je bila še ljudska šola od 16. maja 1778. do današnjega dne. Nekateri si bodo mislili, to je igrača. Redovnik učitelj mora vsak dan opraviti ves brevir, kakor vsak mašnik; kot redovnik mašnik mora maševati, premišljevanje opraviti. Eden ali drugi ga prosi, da bi rad pri njem opravil sv. spoved; tu pa tam treba bolnika spovedati, obiskovati. Jako mora varčevati s časom in predpisani dnevi red spolnjevati, ako hoče vse dobro opraviti in šoli zadostiti. Treba trdne volje in dobrega zdravlja. Vse te težave so od leta 1800 do 1900 srčno zmagovali in še predstavljali dečkom primerno berilo Kristofa Šmida spise in še druge poučne spise za Novice, družbo sv. Mohorja, Cvetje, Ave Marija in druge liste. Do l. 1870 so pisali v letna poročila gimnazije, l. 1880 so začeli izdajati v Gorici „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“.

nikih — Tavčar in Dolinar — dalj časa tudi župno upravo.

Koliko napornega dela, koliko pekočih skrbi, nesebične požrtvovalnosti, težkega samozatajevanja in nevenljivih zaslug vsebuje tolikoletno službovanje, ve zadostno ceniti le tisti, ki pozna kot sodobnik težave dušnopastirskega delovanja izza kritične dobe zadnjih 40 let. Duhovniku je bilo treba stati poleg stanovskega branika sredi neizogibnih, hudih narodnopolitičnih, družabnih in strankarskih bojev, odbijati strupene napade zaslepljenih protivnikov, prenašati bridke prevare v taboru nahujskanih zaupnikov. Ves ta boj sta dejansko preživela imenovana vpokojenca. Toda vsi besni viharji razburkanih strasti niso mogli otemniti svetlih potez v možatem značaju teh dveh gospodov, namreč postrežljive prijaznosti v občevarju z ljudstvom in tradicionalne kolegijalnosti s stanovskimi tovariši. Vedno in povsod sta vedela ločiti osebo od stvari. Njuna ljubeznjivost in prikupljivost je sploh znana.

Želimo njima, da bi srečno uživala častno zasluženi pokoj in nadaljni potek svojega mirnega življenja venčala z novimi zaslugami primerne dobrotelčnosti. — Nam ostaneta v blagem spominu.

Iz Kočevja. V našem mestu Kočevje se ustanovi kot družabno središče in kulturno žarišče „Narodna Obitalnica“ z nalogo, združiti v sebi vse kočevsko Jugoslovansko brez razlike in poklica. Njen cilj bo prekasiti kočevsko Jugoslovansko z družabnimi prireditvami ter podrobnim kulturnim delom, na sličen način, kot se je to že zgodilo v številnih nekdanjih jezikovno mešanih mestih. Zato naloge so se združili vsi kočevski Slovenci brez razlike političnega naziranja ter izvolili poseben Pripravljalni odbor, na čigar čelu stoji dr. Ivan Sajovic kot predsednik in gimnazijski ravnatelj Franc Watzl kot podpredsednik. Kot tajnik fungira g. Borivoj Zbilj, kot blagajničarka gđ. učiteljica Iskra. Na čelu redakcijskega odseka, ki naj da novi organizaciji pravno podlago, stoji odvetnik dr. Štefan Rajh, gospa nadpoštarica Vinčič je pa prevzela propagandni odsek. Pozdravljamo ta nad vse simpatični in času primeren kulturni pojav, želeč mu kar najlepšega uspeha.

Iz Metlike. Dne 18. maja se je vršil v Metliki v posojilnični dvorani ustanovni shod Kmetске zveze. V odbor so bili soglasno izvoljeni: Alojzij Mihelič, načelnik; Anton Bajuk, namestnik; p. Valerijan Učak, tajnik; Jan. Nemanič, Mat. Cesar, I. Lašič, M. Plut, Ivan Konda, Jožef Jelenič, Jožef Nemanič, Ignacij Koren, Krštine Jakob, p. Gregor Cerar, odborniki. K Zvezi je pristopilo že veliko število zavednih kmetov.

Iz Češnjek pri Trebnjem. Bela smrt nas je zopet obiskala v noči 21. majnika in iztrgala iz naše srede krepostnega mladenci Lojzeta Oražem v njegovi najljepši dobi 26tih let.

Njegova bolezen je bila kratka, pa neizrečeno mučna, toda on je vse trpljenje voljno prenašal. Reče si je šel iskat zdravja v bolnišnico, a je moral tamkaj končati brez negovanja domačih. Vse je žalovalo, ko so ga 22. maja pripeljali domov in odprli krsto. In kako tudi ne? Saj je bil najboljši sin in brat, pa tudi prijatelj in sosed. Ni čuda torej, da ga je toliko ljudstva spremljalo k zadnjemu počitku.

Domači in prijatelji po tebi žalujejo nepozabni naš Lojze. Ti pa se veseliš pri Bogu, ker si prestal trpljenje, ki ti je bilo tako v obilni meri dano tu na zemlji.

Iz Adlešič 31. maja. Tako izredno neugodnega vremena, kakršno imamo letošnjo spomlad, pri nas nikdo ne pomni, pa tudi ne tako slabe letine v tem času, kakor kaže letos do zdaj, nikdo. Na nekaterih njivah se skoraj ne pozna, kaj je vsejano ali posajeno. Nekateri so morali drugič saditi turšico, ker prva ni vsklila. Drugi so zopet tudi krompir po drugič sadili, ker je prvi ali pognil, ali pa sploh ni odganjal klic, ampak je imel „mlade“ kakor pravijo, ali pa je bil prav trd in ni nič odganjal. Druga leta so bili ljudje ob tem času že vsi krompir in turšico

zdravno okopali ali celo ogrnili, ko je letos nekateri krompir in turšica še v zemlji. Tudi fižol odganja prav slabo, istotako pesa in koleraba. Sploh raste vse izredno slabo. Vzrok temu je, ker smo imeli marca in aprila preveč mokrote in zime, vsaj drži večinoma zmiraj le burja, ta mesec pa že sušo, da iz izprane zemlje ne morejo semena in sadeži ven. — Tudi letos je napadla, kakor že več let sem, strupena rosa mlado hrastje, razun hrastja pa še bukovo perje, ki ima po sebi bele lise.

Franjo Neubauer:

Pismo.

Napiši mi pisemce, dahni mi vanj pomladne radosti, ljubezenskih sanj! Naj listič bo pisan takó kot travniki naši domá, duhti naj prijetno — sladkó! kot v solncu vonjava sená! In mehke naj bodo vrstice kot travnate naše stezice in čut naj bo v pismu globók kot naš je v tolmunih potók! Zadiha vsa čista naj rádot iz lista, naj vame prijetno pihljá kot sapice z naših gorá! Naj dušo mi tuge opere kot naša vodica, ki dere in kamenčki v njej se belé in plašne postrvi prežé! Naj v misli in v želje mi dahne veselje, srcé napojí naj z vsemi slastmi!

Domače in tuje novice.

Na Gorjancih bo na binkoštni ponedeljek pri sv. Miklavžu ob 10. uri služba božja. Prijatelji planin, pridite v velikem številu!

Imenovanja pri sodiščih v območju okrož. sodišča novomeškega: Za kanceliste so na svojih sedanjih mestih imenovani sledeči pisarniški oficijantje: Adolf Grom, Vinko Knafelc, Karol Mahorčič, Rudolf Knoll, Ignacij Koščak, Josip Mervar in Anton Novljan, vsi v Novem mestu; Gašper Skok in Janko Mišič v Črnomlju; Franc Rom in Andrej Hutter v Kočevju; Albin Lilleg v Krškem; Drago Preželj v Metliki; Drago Selomit v Trebnjem; Ignacij Klopčič in Anton Gostiša v Radečah; Albin Maršič, Iv. Strehovec in Ciril Lavrič v Ribnici.

Vodnikova slavnost. Dne 8. junija na binkoštno nedeljo popoldne ob 3. uri priredita šolska mladina in slov. kat. izobr. društvo v Vaytivasi v društveni dvorani Vodnikovo slavnost. Vspored je sledeč: 1. Govor: Val. Vodnik. 2. Deklamacija: Mali Jugoslovani. 3. Petje: Vodnikove pesmi. 4. Deklamacija: Brambovska molitev. 5. Petje: Žabe. 6. Deklamacija: V spomin Vodniku. 7. Šaloigra: Oh ta Rolona. 8. Petje: Triglav. 9. Šaljivi srečolov. Vstopnina je: sedeži 2 K, stojišča 1 krono. Vabi se k obilni udeležbi.

Na znanje! G. dr. Jenko je vpoklican k vojakom, radi tega ne bode kakih 14 dni ordiniral.

Lepa poroka se je vršila v nedeljo 1. junija v Šmihelu. Ženin je bil g. Franc Kovačič, mlinarjev sin iz Hriba, župnije Stopiče, nevesta pa je bila ugledna gđ. Mici Bojanec, mlinarjeva hčer v Šmihelu. Novoporočencema želimo obile sreče in božjega blagoslova!

Poročil se je v četrtek 29. maja g. Stane Jakša, tajnik Mestne hranilnice v Črnomlju z gospodično Ivico Slatnarjevo, hčerko lastnika tiskarne v Kamniku gosp. Antona Slatnarja. Uglednima novoporočencema iskreno čestitamo, želeč jima obilo božjega blagoslova.

Pozdrave iz ruskega ujetništva v Tomsku, iz mrzle Sibirije, pošiljajo svojim starišem, sorodnikom, prijateljem in znanec izmed drugih tudi sledeči: Dolenjci z opombo, kako s težkim srcem in z duševno muko pričakujejo trenutka, da se še enkrat snidejo s svojimi dragimi domačimi. Poro-

Poroka. V Prečni se je poročila dne 4. junija t. l. telegrafistinja na novomeškem železn. uradu gđ. Rozi Poljšak z gospodom Milanom Goleš, železniškim aspirantom v Bubnjarcih. Bilo srečno!

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu maju 1919 je 139 strank vložilo 176.247 K 50 v; 354 strank vzdignilo 607.669 K 29 v; 2 strankama se je izplačalo hipotečnih posojil 5300 kron; stanje vlog 8.753.006 K 78 vin.; denarni promet 1.426.863 K 22 vin.; vseh strank bilo je 742.

Učenci deške šole so preteklo sredo pod vodstvom svojih učiteljev razrednikov naredili majniški izlet. Peljali so se z vlakom, ki je bil ves ovit v zelenje in cvetje ter okinčan z zastavicami, do Straže, od tam pa so šli peš v Toplice. Po kratkem odpočitku je vodil topliški gosp. nadučitelj Matko vse izletnike v park in na igrališče, kjer so učenci deloma pod njegovim, deloma pod vodstvom g. vodje P. Atanazija Ausser priredili par ljubkih iger. Precejšnje število se jih je tudi kopalo. Kljub temu, da so morali nekaj časa vedriti in je bila pot nazaj precej blatna, so ostali fantički ves čas izredno razigrane volje. Ko si motril te cvetoče, življenja polne mlade junake ter slišal njih vrisk in navdušeno pesem, ti je nehote poletela misel v Pariz in Rim in v srcu se ti je porodilo neomajeno zaupanje v veliko in srečno našo bodočnost. Izlet je za sedanje razmere prav ugodno uspel. Škoda le, da se kljub napovedi v Toplicah ni moglo, razun naprej plačane male južine, prav ničesar kupiti. Težko se je bilo vodstvu šole v sedanjih neugodnih razmerah odločiti za daljši izlet, a mislim, da je ravno ta izlet krepko podprl misel, prirejati majniške izlete za naše „malčke“ ne samo v najožjo okolico mesta, temuč v bolj oddaljene kraje, kar bo ob zopetnih normalnih razmerah na železnici, v kuhinji in žepu pač lahko in mogoče.

Žrtev švabskih roparjev na Koroškem je Alojzij Rozman, slov. pl. polk II. Padel je junaške smrti dne 29. aprila 1919 v gorovju pri Spodnjem Dravogradu na Koroškem. Rajnik je bil rojen leta 1897 v Brezovi rebri, občine Ajdovec. Bil je lepega značaja in zelo priljubljen vsem faranom. Dragi junak, bodi ti lahka tuja zemljica! Domačim pa iskreno sožalje.

Godbo dobimo. Novomeški „Sokol“ je sklenil ustanoviti pod lastnim okriljem društveno godbo na pihala in lok. V to svrhu se bodo pobirali začeni s 1. junijem t. l. prispevki pri občinstvu, katero bo gotovo rado priskočilo na pomoč z denarnimi sredstvi, saj bo godba v interesu in v čast mesta in okolici. V dosego tega blagega cilja se vljudno vabijo učenci, ki imajo veselje do godbe ter še posebno vsi oni, ki so se že svojčas učili ali pa še igrajo na eden ali drug instrument, da se čimprej prijavijo k sodelovanju pri godbi. — Pri glasitve sprejema kapelnik g. Josip Poula v Novem mestu.

Umrla je v Novem mestu 31. maja vdova osebenka Jera Mikec (po domače Kuštrovka) v visoki starosti 89 let. Bog ji daj večni mir!

Drugo porotno zasedanje pri okrožnem sodišču v Novem mestu se prične dne 11. junija 1919. V kolikor je dosedaj znano, se bodo imeli zagovarjati sledeči obdolženci: Dne 11. junija: Stezinar Ferdinand, Malnerič Ivan in Skala Lovrenc radi hudodelstva goljufije in Jožef Medvešek radi hudodelstva tatvine; dne 12. junija: Uršula Rems radi hudodelstva tatvine in Martin Stojnič radi hudodelstva ropa; dne 13. junija: Miha Hudoklin radi hudodelstva tatvine ter Janez Soško in Anton Tomše radi hudodelstva uboja in dne 14. junija: Jakob Mavsar in Viljem Butala radi hudodelstva tatvine.

Pozdrave iz ruskega ujetništva v Tomsku, iz mrzle Sibirije, pošiljajo svojim starišem, sorodnikom, prijateljem in znanec izmed drugih tudi sledeči: Dolenjci z opombo, kako s težkim srcem in z duševno muko pričakujejo trenutka, da se še enkrat snidejo s svojimi dragimi domačimi. Poro-

čajo tudi, da so vsi zdravi. Jožef Šušteršič, Šent Jernej; Jožef Zagore, Novo mesto; Miha Krejan, Leskovec pri Krškem; Anton Jančič, Škove pri Krškem in Spodnještajarec Anton Vaupotič, Steinlager pri Ptuj.

„Jugoslovanska mučenika Zrinski in Frankopan“ se zove brošurica, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Mariboru. Spisal jo je profesor Matija Pirč. Cena 1 krono. Manj kot 10 iztisov se ne pošilja. Brošurica je posebno pripravna za šolsko mladino. Vsebina brošurice je zanimiva: izvor Zrinskih in Frankopnov, zarota, usoda zadnjih Zrinskih in Frankopnov ter prevoz zemeljskih ostankov Zrinskega in Frankopana v domovino. Brošurico toplo priporočamo. Dobi se tudi v Novem mestu pri J. Krajecu nasl. in Urb. Horvatu.

Kobila ukradena. V noči 12. maja je bila ukradena kobila Martinu Rebsel v Sv. Jakobu pri Št. Jerneju. Kobila je stara štiri leta, je šimel-sirasta, ima na nosu malo belo liso, na zadnji levi nogi pošibljen ficelj in na bedri užgano ogrsko krono. Kdor bi kaj vedel o tej kobili, se lepo naprosi, da to naznani proti dobri nagradi na gornji naslov ali pa najbližji orožniški postaji.

Vreme v juniju ali rožniku bo prav spremenljivo in nestalno. Imeli bomo krasne dneve, vroče in jasne, a še več bo deževnih in mrzlih. Posebno večjih nalivov z gromom se je bati, ki bi napravili premnogo škode na polju in v vinogradu. — Pohlevnega dežja v tem mesecu se sicer kmet veseli, ker obeta veliko žita in kruha, toda preveč dežja je ravno nasprotno. Vinogradniki se pa deževnega rožnika prav nič ne veselijo. Dal Bog takšno vreme, da bi bilo prav za vse!

Raznotero.

V samostanu na sinajski gori. Pod vrhom sinajske gore v višavi 1530 metrov se dviga proti nebu zgodovinsko samostansko poslopje, ki ga je sezidal cesar Justinian v letu 527 po Kr. Samostan se imenuje samostan sv. Katarine ali Gospodova izpremema, saj sta cerkev in samostan posvečena temu svetotajstvu. V samostanu bivajo, žal, grški menihi — razkolniki. V hramu so v neki kapelici kosti sv. Katarine. Druga kapelica se pa imenuje kapelica gorečega grma, zakaj samostan stoji po starem ustnem izročilu na kraju, kjer se je Gospod prikazal Mojzesu v gorečem grmu. Sedlo pa, v katerem stoji samostan, se imenuje dolina Jethrova. Samostan je gostoljubna hiša vsem, kateri po teh pustih pokrajinah romajo na sveto Sinajsko goro, na kateri je dal Bog judovski narod deset božjih zapovedi.

Pranje rokavic. Svilene rokavice se rade strgajo pri pranju vsled premočnega drgnjenja. Da jih operemo brez posebnega trenja, jih je treba položiti v mlačno milnato vodo, pridodati žlico salmijaka in posodo pokriti. Čez eno uro jih je treba polagoma izpirati. Bele rokavice je treba sušiti na solncu, pisane pa na zraku.

Redkost jezičnega raka pri živalih. Francoz Dadiot je opazoval, da so slučajni jezičnega raka pri živalih redkejši, ko pri ljudeh. Mednarodna tozadevna literatura navaja samo sedem slučajev raka na jeziku pri živalih, in sicer štiri slučaje pri prežvekovalcih, dva pri mačkah in enega pri psu. Vedno je bil rak na zadnji strani jezika ali v sredi. Prosti del jezika ni nikdar bolan, dasi je umazanosti izpostavljen najbolj. Živalski organizem ni sprejemljiv za rakovo bolezen.

Gospodarstvo.

Predavanja. O priliki občnega zbora kmetijske podružnice novomeške, v torek, dne 10. t. m. predava vinarski nadzornik B. Skalicky „o trtni peronospori ali paležu in njega uspešnem zatiranju“. Predavatelj bode razložil vse najnovejše izkušnje o tej škodljivi glivici, nje razvoju in načinu, kako jo je pravilno zatirati. Želeti je tedaj obilne udeležbe od strani vinogradnikov.

Stipendije in podpore ministrstva za poljedelstvo. Ministrstvo za poljedelstvo namerava razpisati stipendije in podpore za strokovno izobrazbo v kmetijstvu, živilozdravništvu in hidrotehniko na visokih in srednjih strokovnih šolah in za praktično izobrazbo po končanih strokovnih študijah. Stipendije se bodo razpisale v službenih Novinah in morajo prosilci pravočasno vložiti svoje prošnje, ker se na pozneje došle prošnje ne bo oziralo pri oddaji stipendij. Vse druge podrobnosti se izvedo pri oddelku za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

Za stvarno demobilizacijo je gospodarska komisija v svoji seji z dne 27. maja sklenila, da se prosilcem za demobilizacijsko blago, ki so na katerikoli način zapleteni pri razpečevanju po neupravičenih prodajah ali prilastitvah demobilizacijskega materiala toliko časa ne dodeli nobenega blaga, dokler ni njih udeležba na takih kupcijah sodnijsko ali kako drugače izčiščena. Takim prosilcem že odkazano blago se v nobenem slučaju ne rezervira in tudi komisija ne prevzame dolžnosti za poznejšo dodelitev, tudi če se izkaže nedolžnost prosilca.

Mleko v Novem mestu je še vedno po 2 kroni liter. V Kočevju, v Celovcu, v Spilju in drugod pa po 1 kroni. Kako, da ravno v naši živine bogati Dolenjski ne more postati mleko cenejše? Mlekarice trde, da tako dolgo ne bodo znižale cen mleku, dokler bodo trgovci prodajali svoje blago po tako visokih cenah. Torej naj bo trgovec vzrok dragega mleka, ki je moral plačati svoje blago po grozovito visokih cenah. Dokler trgovci ne spečajo svojega dragoceno nakupljenega blaga v denar ter ne postane dobava blaga ugodnejša, ne morejo s cenami pasti. Mleko pa je lahko cenejše brez škode kmetovalca!

Bankovci izven prometa. Glasom dopisa jugoslovanskega zastopništva na Dunaju je avstro-ogrška banka potegnila iz prometa bankovce po 25 in 200 kron, emisija 27. oktobra 1918. Dasi ti bankovci niso bili v naši državi nikdar priznani, se opozarja, da tudi avstro-ogrška banka ne sprejema več označene bankovce v plačilo, temveč le v zameno do omenjenega roka. Kdor bi utegnil imeti še kakke take bankovce, naj jih čimprej zamenja pri podružnici avstro-ogrške banke.

Pomanjkanje traverz občutno otežuje stavbarstvo v sedanji dobi. Železne traverze pa se dajo zelo uspešno in dostikrat tudi cenejše nadomestiti z železobetonskimi traverzami. Ker je pravilno gradnje železobetonskih traverz našim zidarjem mojstrom in stavbenikom po večini le malo znano, priredi Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani štiridnevni poseben tečaj pod vodstvom g. inž. L. Novaka, v katerem naj se stavbeniki nauče rabiti mesto železnih železobetonske traverze. Obisk tečaja je brezplačen, za potrebščine se plača 5 K. Začetek tečaja bo v soboto 7. junija ob 3. uri popoldne v prostorih Urada za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22. Priglasila za tečaj naj se pošljejo nemudoma na naslov urada za pospeševanje obrti.

Posestvo opekarne v Žabji vasi pri Novem mestu, ki obstoji iz dveh hiš in 20 oralov gozda, se bo prodajalo na binkoštno soboto, dne 7. junija t. l. ob 9. uri popoldne na licu mesta. — Svet se nam Dolenjcem smeje, da smo pustili razpasti, oziroma v tuje roke razprodati tako veljavno domače podjetje, ki bi se pri količkanj modrem strokovnjaškem vodstvu izvrstno rentiralo, posebno pa v sedanji in še bolj v prihodnji dobi, ko se bo začelo živahno zidanje vsepovsod. Ista usoda je doletela staroznana in dobro opekarno pri graščini Zalog. — Čudno, da imamo tako malo podjetnega duha?

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z o. z., ustanovijo trgovci in obrtniki v Ljubljani. Namen jugoslovanskega kreditnega zavoda bo, preskrbovati srednjega in malega trgovca in obrtnika s cenim kreditom in nabavljati skupno tudi blago za nje.

Deleži so po 100 kron in je dosedaj že nad 150.000 kron deležev podpisanih, zagotovljenih je pa že za 500.000 kron. Do ustanovitve, ki se izvrši kmalu, se upa, da bo podpisanih še več deležev. Tak kreditni zavod, ki bo ščitil baš srednjega in malega trgovca in obrtnika, je nujno potreben v dobi, ko se začenjata trgovina in obrt zopet razširjati.

Furnirje za mizarje, katere so do sedaj dobavile večinoma inozemske tvrdke, izdeluje delniška družba „Slavonija“ v Zagrebu, Ilica broj 26. Interesentje se na to opozarjajo. Urad za pospeševanje obrti.

Sekanje v gozdih, ki padejo pod agrarno reformo. V mnogih krajih se je zgodilo in se še dogaja, da kmetje hodijo v gozde, ki padejo pod agrarno reformo in tamkaj jemljejo drva in celo sekajo. Deloma se to vrši z zlobnim namenom, deloma so pa med njimi tudi taki, ki res mislijo, da imajo sedaj pravico, hoditi v večje gozde po les, ker bodo ti gozdi razlašeni. Vsled tega se s tem vsakdo javno svari, naj se ne spušča v take korake, kajti s predhodnimi odredbami ministrstva od 25. februarja 1919, štev. 11 Sl. Nov. je pač rečeno, da se večji gozdni kompleksi razlašajo in da se podržavijo, nikjer pa ni rečeno, da bi si smeli kmetje sami pravico iskati in brez dovoljenja sekati in drvariti. Če tudi je danes lastništvo veleposestnikov spremenjeno, vendar ostane samolastno poseganje v gozdove tatvina, katera bode z vso strogostjo kaznovana. Vabijo se tudi kmetovalci sploh, da sami čuvajo, da ne zaidejo v graščinske gozde tatovi, kajti če pride do tega, da pridejo gozdi v javno dobro, bode kaj malo gozda ostalo, ako ga bodo poprej brezvestni ljudje izsekavali. Kmetje, kateri potrebujejo kaj lesa za popravila v svojih poslopih in gospodarstvu sploh, naj se obrnejo na dotične oskrbnike, oziroma nadzornike in prosijo za les po zmerni ceni. Tatove pa naj se kot škodljivce javnih interesov ovadi.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine. J. Šašelj.

(18) VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec februar je bil nenavadno grd in moker, posebno še v prvi polovici. Lepih solnčnih dni smo imeli malo. Navadno je bila zmirom megla, ali pa je bilo oblačno. Je tudi obilo deževalo, posebno po noči. Tretji teden se je tudi 3 noči bliskalo, grmelo in enkrat tudi tresčilo. Snežilo je pa v mesecu samo enkrat nekaj malega in to 2. Ker je sneg, ki je bil še prav debel, vsled gorkega vremena, kmalo skopnel, in je tudi še v tem mesecu obilo deževalo, so se bile vode in reke marsikje razlile, da so imeli po nekodi velike povodni. Tudi Kulpa je bila silno narastla, da bi se bila kmalo razlila čez Loke.

Meseca marca smo pa imeli prav čudno vreme in nestanovitno. Imeli smo nekaj prav lepih, solnčnih in gorkih dni, a še več pa grdih, prav mokrih, ker je večkrat snežilo in deževalo, ker sta držala jug in burja. Posebno grdo smo imeli v drugem tednu meseca. 7. je bilo dopoldne in do 2. popoldne prav lepo in gorko vreme. Toplomer je kazal zjutraj ob 7. + 5 C, popoldne ob 2. pa celo + 14 C. Po dveh pa je začelo grmeti in se bliskati, padala je solika in deževalo. Po noči pa je zopet deževalo in po tem snežilo in je snežilo tudi 8. ves dan in tudi celo noč od 8. do 9. in še 9. dopoldan hudo, vmes pa je brila burja, kakor v najhujši zimi, in 9. popoldne je bil sneg debel 32 cm. Snežilo pa je potem še zmiraj do 11. Snežilo je torej z malimi presledki 3 dni in 4 noči. 11. popoldne pa se je ujasnilo in 12., na sv. Gregorja dan, pa smo imeli zjutraj ob 7. 10 C zime. Teden prej pa smo videli, kako so si nanašali vrabci gnezda. Vsled prav neprijaznega vremena in obilnega snega niso mogli ljudje dosti delati po polju in vinogradih in je bilo delo močno zaostalo.

April je bil do 24. prav grd, moker, ker je obilo deževalo, in hladen, ker je držala večinoma burja. Lepih dni smo imeli le malo. Ljudje zopet niso mogli dosti delati, ker je bilo preveč moker. Od 24. nadalje pa smo imeli prav lepe solnčne in gorke dni.

Maja smo imeli ugodno vreme, večinoma gorko, proti koncu meseca pa smo imeli že nekoliko suše. Ker je držala večinoma burja, je bilo tudi prav mirno vreme, skoraj brez bliskanja, grmenja in treskanja.

Tudi junija smo imeli prav ugodno vreme, večinoma prav lepe, solnčne in gorke dni, proti koncu pa zopet že nekoliko suše, da se je začela že turšica sušiti, ker nismo dobili ves mesec kaj izdatnega dežja. Ugodno je bilo to gorko in suho vreme posebno še za trto, ki je odcvetela precej rano in enakomerno.

Mesec julij je bil prav moker, pa tudi prav vroč. Deževalo je večkrat in včasih tudi prav obilno, da celo kar lilo. Nekatere dni pa je držala tudi burja, in takrat je bilo po jutrih tudi hladno. Obila moča je sicer ugajala nekaterim rastlinam, kakor otavi, zelju, repi, pesi in korenju, ki je bujno rastlo, nasprotno pa je bila prav neugodna za grozdje, posebno ker smo imeli tudi nekaj prav hladnih noči in parkrat tudi meglo. Vsled tega je trto hudo napadla peronospora, grozdje pa plesnoba. Kateri niso pravočasno in zadostno škropili in posebno še grozdje in je tudi zadostno žvepljali, tistim se je perje ali listje močno popalilo, grozdje pa uničilo. Posebno grd pa je bil konec meseca, ker je par dni skoraj neprenehoma deževalo, po noči in po dnevu.

Razvedrilo.

Samcem.

Naj slišijo tudi dekleta
Katre in Mice,
kaj pravijo zopet
Dolenjske Novice.

Tukaj ni sicer
naravnost rečeno,
da mora vsak samec
si poiskati ženo.

Vendar pa je bolje,
da Franc, Peter ali Luka,
da ne bo plačal davka,
se urno zasuka.

Tudi Janezi, Joški,
Karli in Blaži —
zdaj bili manjši bi stroški,
pozneje bo dražji.

Naj Lojzek bo ali Nacek,
Miha ali pa Jaka,
naj ime mu bo kakorkoli,
nikar naj predolgo ne čaka.

Poišči si ženko, — hajd,
dragi moj Juri,
da v zimi ko mrzlo bo,
peč Ti zakuri.

Raj ko bi plačeval
davek za samce,
bolje, da bi ženica
Ti skuhala žgance.

Kdor je to pisal
je sicer tudi tak,
da sebi tako pravi:
oženi se Filip Seljak!

Dva učenca v strojarijo
sprejme takoj Karol Planinšek
na Mirni (Dolenjsko).

Ajbiš
pelin **meliso**
in druga zdravilna zelišča, kore-
nine in semena : kupi
-- lekarna J. BERGMANN --
Novo mesto.

Tvrda E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Moško kolo

želi kupiti Mira Wagner, Novo mesto št. 147.

PES, dober čuvaj

rujave barve - se po ceni prodaja. Kje, se izve pri upravnistvu Dol. Novic.

Pozor! - Pozor!
Vinogradniki!

Žveplo

za žveplanje trt
se dobi v vsaki množini, in sicer:
najfinejše ventilato, dvakrat čiščeno
„Floristella“

pri Gospodarski Zvezi
v LJUBLJANI.

Praktičen kletar

samec, z večletno stalno službo, želi sprejeti pri kakem večjem kletarskem podjetju, kakor tudi vinčarstvu službo. Službeni pogoji po dogovoru. Pismene ponudbe pod: „Kletar“ - pošto ležeče št. Jernej.

Proda se iz proste roke

hiša v Novem mestu št. 195.

Natančneje, kakor tudi cena se izve
v hiši št. 192 v Novem mestu.

Vabilo k občnemu zboru
novomeške kmetijske podružnice

ki se vrši v torek po Binkoštih, dne 10. junija
t. l. ob 14. uri (ob 2. uri popoldne) v pro-
storih g. J. Košaka v Novem mestu.

Spored:

1. Poročilo načelstva o delovanju v letu 1918.
2. Poročilo blagajnika o blagajničnem stanju leta 1918.
3. Volitev računskih revizorjev.
4. Predlogi, ki naj se tri dni poprej predložijo odboru.
5. Razno.
6. Predavanje g. vinarsk. nadzornika B. Skalickyja o peronospori in nje uspešnem zatiranju.

Podružnica slov. kmet. družbe v Novem mestu,
dne 1. junija 1919.

Proda se oprava:

1 plišasta salonska garnitura (1 divan in 4 stolčki), 2 polirani omari za obleko in perilo), 1 brunolirana omara za steklenino, knjige itd., 1 otoman, 1 miza, 1 postelja, 1 blazina (žimnica), 1 nočna omarica, 2 linoleja, 1 velika banja iz hrastovega lesa, 1 pločevinasta banja, 1 pločevinasta posoda za mast (50 do 60 kg vsebine), 2 nad 5 metrov dolga hrastova podstavka (legnerja), 1 čeber za pranje, 2 večji sliko na platnu z okvirjem. Kdor vzame vse skupaj, dobi za znižano ceno. Naslov pove upravnistvo Dol. Novic.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsako-
vrstno blago,

čisti obleke,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica:
Novo mesto, Glavni trg št. 73
hiša Kino Jugoslavija.

Podplati

iz močnega usnja, so na prodaj v
Malenškovi hiši, Božji grob-Kandija.

Tisk J. Krajec nasi.